

Братислав Иванов

ДА НАУЧИМ САМИ ЯПОНСКИ ЕЗИК

София, 2019

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Братислав Иванов, автор, 2019
© Издателство „Изток-Запад“, 2019

ISBN 978-619-01-0424-7 (мека подвързия)
ISBN 978-619-01-0491-9 (твърда подвързия)

БРАТИСЛАВ ИВАНОВ

ДА НАУЧИМ САМИ
**ЯПОНСКИ
ЕЗИК**

独学日本語

ПЪРВА ЧАСТ
ВТОРО ДОПЪЛНЕНО ИЗДАНИЕ

Съдържание

ПРЕДГОВОР.....	7
ПИСМЕНОСТ	9
ГОВОРНИ ЗВУКОВЕ	40
Първи урок	48
Втори урок.....	55
Трети урок	61
Четвърти урок	64
Пети урок.....	69
Шести урок.....	74
Седми урок	79
Осми урок.....	86
Девети урок.....	91
Десети урок.....	97
Единайсети урок	102
Дванайсети урок.....	107
Тринайсети урок.....	112
Четиринайсети урок.....	115
Петнайсети урок.....	121
Шестнайсети урок.....	126
Седемнайсети урок	134
Осемнайсети урок.....	139
Деветнайсети урок.....	144
Двайсети урок	151
Двайсет и първи урок	157
Разпределение на материала.....	165
ЙЕРОГЛИФИ N5	172
РЕЧНИК.....	188

ПРЕДГОВОР

Измина четвърт век от първото издание на тази книга – немалък период, през който тя се радваше на неизменен успех сред читателите. Междувременно форматът на изпита за владеене на японски език (JLPT) бе променен и това наложи книгата да бъде преиздадена, за да се преструктурира включения в нея учебен материал. Сметнато бе за целесъобразно новото издание да излезе в две части, посветени съответно на N5 и N4 по възприетата през 2010 г. класификация на изпитните нива.

Първата част на новото издание е основана главно на методическото ръководство „Kyokasho o Tsukuro – Grammar Notes/Activities“, издадено от Института за японски език към Японската фондация. Всички японски примери и текстове в тази част са проверени и редактирани от Rie Muto (Kudo), работила като преподавателка по японски език в 18 СУ „У. Гладстон“.

Във втората част на книгата са включени и текстове, редактирани от Kyoko Kawai Hamura и Kumiko Mitsui – също бивши преподавателки по японски език в 18 СУ „У. Гладстон“. Социолингвистичните коментари са дело на Kyoko Kawai Hamura.

В съответствие с поставената цел за бързо достигане на задоволителна комуникативна компетентност много от текстовете са представени в диалогична форма.

В отговор на пожелания от читатели в първата част на книгата са включени упражнения от типа на работна тетрадка, които ще помогнат за правилното изписване на буквите от двете азбуки – хирагана и катакана.

Показана е също така последователността, в която се изписват чертите на йероглифите, включени в изискванията за изпитни нива N5 и N4.

Първата част на книгата съдържа и кратък очерк за гласните и съгласни в съвременния японски език, като положението на говорните органи при тяхното учленяване е онагледено с множество илюстрации.

За по-голяма прегледност образуването на основните граматически форми е представено в таблици, а към обясненията на някои по-специфични проблеми са добавени и илюстрации.

Книгата е предназначена за всички, които правят първите си стъпки в овладяването на японския език, но ще бъде полезна и за тези, които вече са го изучавали, но искат да си припомнят забравеното.

Използвам възможността да изразя сърдечната си благодарност към всички преподаватели от JOCV – организацията на японските доброволци, с които сме работили заедно в столичното 18-то училище. Дълбоко съм впечатлен от техния професионализъм и от чисто човешката им добра-мереност.

Братислав Иванов

ПИСМЕНОСТ

Йероглифите

Японската писменост се нарича kanji-kana majiribun, т.е. смесена писменост от канджи (йероглифи) и сричкови букви (кана).

Най-често задаваният въпрос, когато стане дума за писменостите от китайския йероглифен ареал, е за това какво записват йероглифите. Без да претендирате за прецизност на дефиницията, бихме могли да кажем, че докато буквите са знаци на звуковете, йероглифите записват думите с оглед на тяхното значение, а не на звуковата им форма.

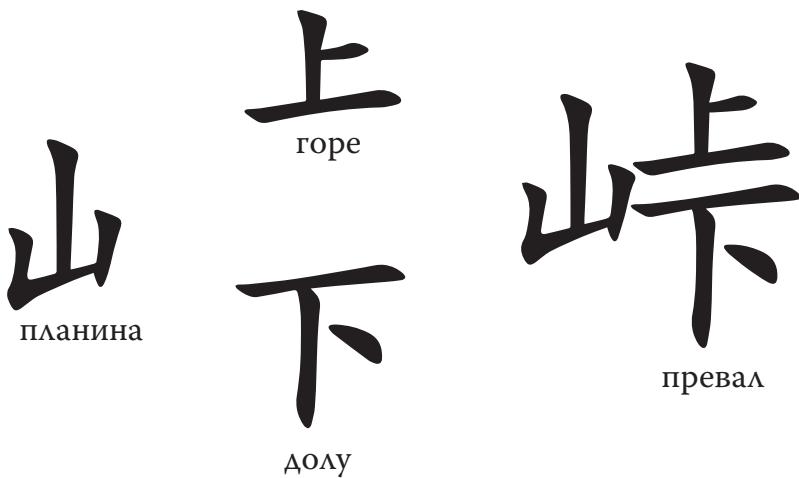
При навлизането на китайските йероглифи в Япония формата им се запазва, но в тяхното четене настъпват съществени промени.

Четенето на китайските йероглифи, адаптирано към японската фонетика, се нарича *джион* или *он'йоми*. При преподаване на йероглифите това четене се записва с катакана, а ако се използва латиница – с главни букви.

Йероглифът 水 *вода* например на китайски се чете shui. Тъй като в старояпонски език няма такава сричка, китайското четене придобило вида sui.

Японската дума за вода – mizu – също станала четене на йероглифа. Това четене се нарича *джикун* или *кун'йоми*. При преподаване на йероглифите то се записва с хирагана или с малките букви на латиницата.

Японците създават и известен брой собствени йероглифи. Такъв например е йероглифът 山 със значение *превал, критична точка*, който се състои от компонентите *планина, горе и долу*.

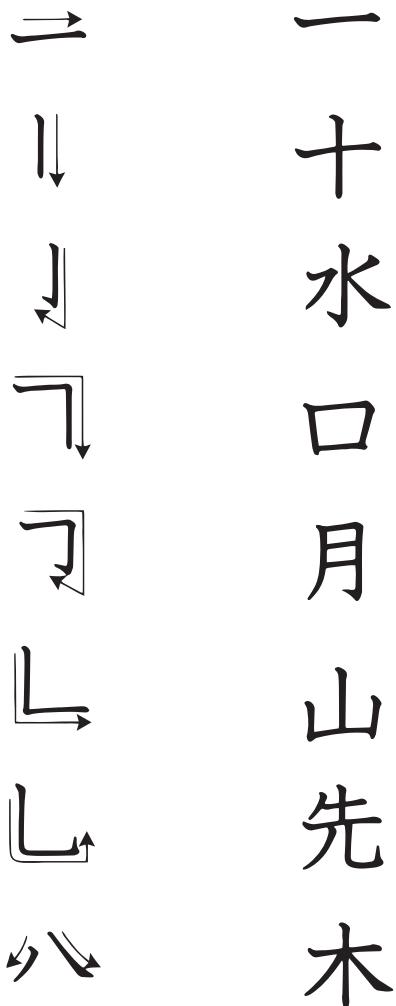
Превал, критична точка

Най-общо казано, йероглифите се подразделят на прости и сложни.

Простите йероглифи се състоят само от елементарни черти, докато сложните включват и относително самостоятелни компоненти, които на свой ред се разлагат на елементарни черти.

Някои от компонентите в структурата на сложните йероглифи имат и самостоятелна употреба. Такъв например е случаят с йероглифа *превал*, *критична точка*, показан на предишната страница.

Всяка елементарна черта се изписва с едно движение на четката (молива). Не се допуска повтаряне и дорисуване.

Основни черти

Последователността, в която се изписват елементарните черти на простите и компонентите на сложните йероглифи, се регламентира от седем основни правила, който са разгледани по-долу.

1. Последователността на изписване е от горе надолу:

三	一	三
育	云	育
築	竹	築

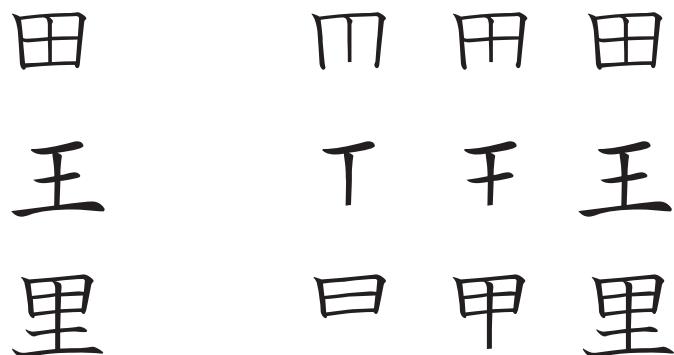
2. Последователността на изписване е от ляво надясно:

川	川	川
村	木	村
湖	氵	沽

3. При две пресичащи се черти първа се изписва хоризонталната:

十	一	十
共	一	廿
末	=	丂

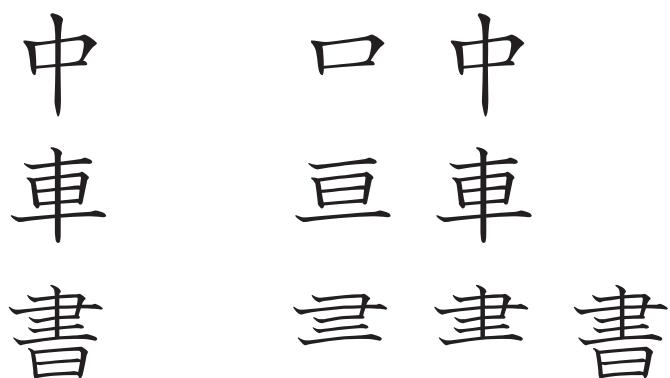
4. В сравнително малко на брой случаи първа от двете пресичащи се черти е вертикалната:

5. Когато централната вертикална черта или централният вертикален компонент разделят йероглифа на лява и дясна част, те се изписват първи:

6. Ако централната вертикална черта пронизва останалите компоненти, тя се изписва последна:

7. От две наклонени черти първа се изписва наклонената наляво:

Хирагана

Японската сричкова азбука (kana) съществува в два графични варианта – hiragana и katakana. Буквите от двете азбуки записват едни и същи звукови единици – кратки срички или мори, но се различават по употребата си.

Хирагана има следните области на приложение:

- самостоятелно използване;
- окуригана;
- фуригана.

Само с хирагана се записват частиците, спомагателните глаголи и глаголите в служебна функция.

Някои стари заемки от европейски езици също се записват с хирагана.

Основата на изменяемите думи, към които в японски език се отнасят глаголите и прилагателните, обикновено се записва с йероглифи, а окончанието – с хирагана. Тази функция на хирагана се нарича *окуригана*.

Използването на хирагана за посочване на звуковата стойност на йероглифите се нарича *фуригана*.

Основни букви (таблицата gojiion)

Буквите на сричковата азбука се подреждат по няколко начина, но най-разпространено е представянето им в таблица от петдесет клетки, наречена gojiion. Тази таблица има пет реда и десет колони. В учебниците за чужденци таблицата обикновено се представя завъртяна на деветдесет градуса, обратно на часовниковата стрелка, така че колоните стават редове.

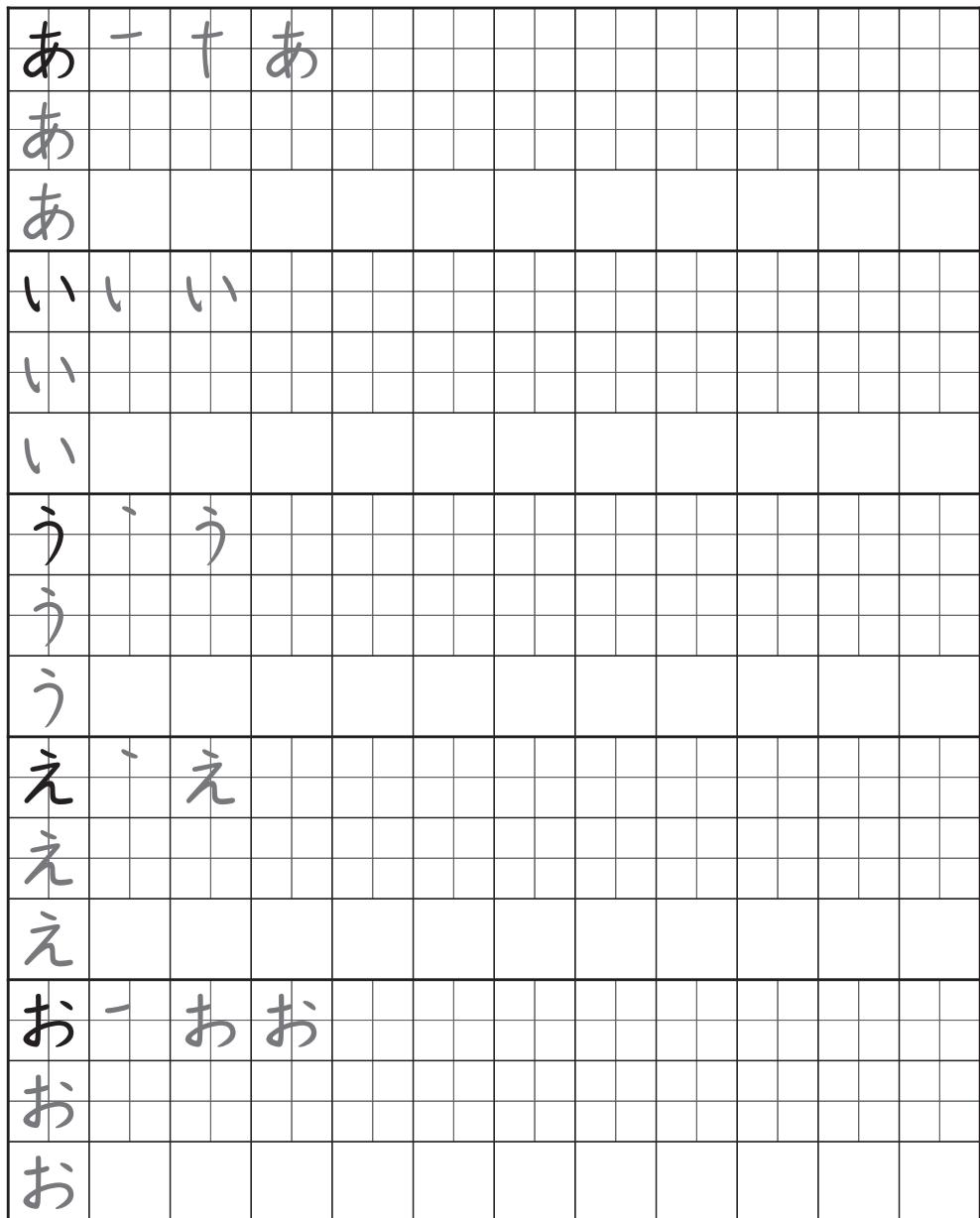
Тъй като не всички клетки от таблицата са запълнени, общият брой на буквите, включени в нея, е 46. Буквата за т.нар. морообразуваща съгласна /N/ се появява по-късно и често се разполага в допълнителна клетка.

С буквите, включени в таблицата **гојицон**, които тук ще наричаме основни букви, се записват петте гласни, сричките с беззвучни твърди съгласни и морообразуващата съгласна /N/.

	A	I	U	E	O
	あ a	い i	う u	え e	お o
K	か ka	き ki	く ku	け ke	こ ko
S	さ sa	し shi	す su	せ se	そ so
T	た ta	ち chi	つ tsu	て te	と to
N	な na	に ni	ぬ nu	ね ne	の no
H	は ha	ひ hi	ふ fu	へ he	ほ ho
M	ま ma	み mi	む mu	め me	も mo
Y	や ya		ゆ yu		よ yo
R	ら ra	り ri	る ru	れ re	ろ ro
W	わ wa				を o
N	ん n				

Хирагана. Таблицата гојицон

Изписване на основните букви на хирагана

Изписване на буквите за гласните [a, i, u, e, o]

か つ カ カ

か

か

き い 二 キ キ

き

き

く く

く

く

け い い け

け

け

こ こ

こ

こ

こ

Изписване на буквите за сричките [ka, ki, ku, ke, ko]

Изписване на буквите за сричките [sa, shi, su, se, so]

た	ー	タ	ナ	タ	た							
た												
た												
ち	ー	ち										
ち												
ち												
つ	つ											
つ												
つ												
て	て											
て												
て												
と	と											
と												
と												

Изписване на буквите за сричките [ta, chi, tsu, te, to]

なーたかな

な

な

にーにーに

に

に

ぬーぬ

ぬ

ぬ

ねーね

ね

ね

のーの

の

の

Изписване на буквите за сричките [na, ni, nu, ne, no]

は い い は

は

は

ひ ひ

ひ

ひ

ふ ふ ふ ふ

ふ

ふ

へ へ

へ

へ

ほ い い い ほ

ほ

ほ

Изписване на буквите за сричките [ha, hi, fu, he, ho]

ま	ー	ニ	ま						
ま	ま								
ま	ま								
み	み	み							
み	み								
み	み								
む	ー	む							
む	む								
む	む								
め	い	め							
め	め								
め	め								
も	し	し	も						
も	も								
も	も								

Изписване на буквите за сричките [ta, ti, tu, te, to]

や つ ゆ や

や

や

ゆ つ ゆ

ゆ

ゆ

よ - よ

よ

よ

Изписване на буквите за йотуваните гласни [ya, yi, yo]

ら	、	ら						
ら								
ら								
り	い	り						
り								
り								
る	る							
る								
る								
れ		れ						
れ								
れ								
ろ	ろ							
ろ								
ろ								

Изписване на буквите за сричките [ra, ri, ru, re, ro]

わ | わ

わ

わ

を 一 カ を

を

を

ん ん

ん

ん

Изписване на буквите за [wa, (w)o и N]

Разширената таблица gojiuon

В разширената таблица gojiuon са добавени буквите за сричките със звучни съгласни и за сричките с начално [p] (българското [п]).

Сричките със звучни съгласни се предават чрез съответните букви за срички с беззвучни съгласни, като в горния десен ъгъл се добавят две чертички (՝) – знак с разговорно название tenten. При озвучаване на [h] се получава [b].

Сричките с начално [p] се записват чрез добавяне на малко кръгче (°) с разговорно название maru към буквите за петте срички с начално /h/.

あ a	い i	う u	え e	お o
か ka	き ki	く ku	け ke	こ ko
が ga	ぎ gi	ぐ gu	げ ge	ご go
さ sa	し shi	す su	せ se	そ so
ざ za	じ ji	ず zu	ぜ ze	ぞ zo
た ta	ち chi	つ tsu	て te	と to
だ da	ぢ ji	づ zu	で de	ど do
な na	に ni	ぬ nu	ね ne	の no
は ha	ひ hi	ふ fu	へ he	ほ ho
ば ba	び bi	ぶ bu	べ be	ぼ bo
ぱ pa	ぴ pi	ぷ pu	ペ pe	ぽ po
ま ma	み mi	む mu	め me	モ mo
や ya		ゆ yu		よ yo
ら ra	り ri	る ru	れ re	ろ ro
わ wa	を o	ん n		

Хирагана. Разширена таблица gojiuon

Записване на сричките с меки съгласни

Сричките с меки съгласни се записват чрез прибавяне на умалени букви за ютованите гласни към буквите, записващи срички, завършващи на [i].

き ゃ kya	き ゅ kyu	き ょ kyo
ぎ ゃ gya	ぎ ゅ gyu	ぎ ょ gyo
し ゃ sha	し ゅ shu	し ょ sho
じ ゃ ja	じ ゅ ju	じ ょ jo
ち ゃ cha	ち ゅ chu	ち ょ cho
に ゃ nya	に ゅ nyu	に ょ nyo
ひ ゃ hya	ひ ゅ hyu	ひ ょ hyo
び ゃ bya	び ゅ byu	び ょ byo
ぴ ゃ rya	ぴ ゅ ryu	ぴ ょ ryo
み ゃ mya	み ゅ myu	み ょ myo
り ゃ ryu	り ゅ ryu	り ょ ryo

Хирагана. Записване на сричките с меки съгласни

Правописни особености

При предаване на дългите гласни с хирагана се дописва съответната гласна, като след дълго [o] обикновено се дописва /u/.

В думите とおい (遠い) *далече*, (多い) *много на брой*, おおきい (大きい) *голям*, おおかみ (狼) *вълк*, こおり (氷) *лед*, とお (+) *десет*, こおろぎ *щурец*, おおやけ (公) *обществен* и とおる (通る) *преминавам* дългото [o] се предава чрез дописване на *お*.

Двойните съгласни се предават чрез малка (умалена по размер) буква за сричката [tsu] пред сричката, съгласната на която трябва да се удвои.

При удвояване на срички с начално [h] се получава двойна съгласна [p]. Така например при удвояването на Nihon се получава Níppon. В случая удвояването има експресивна функция – т.нр. експресивна геминация.

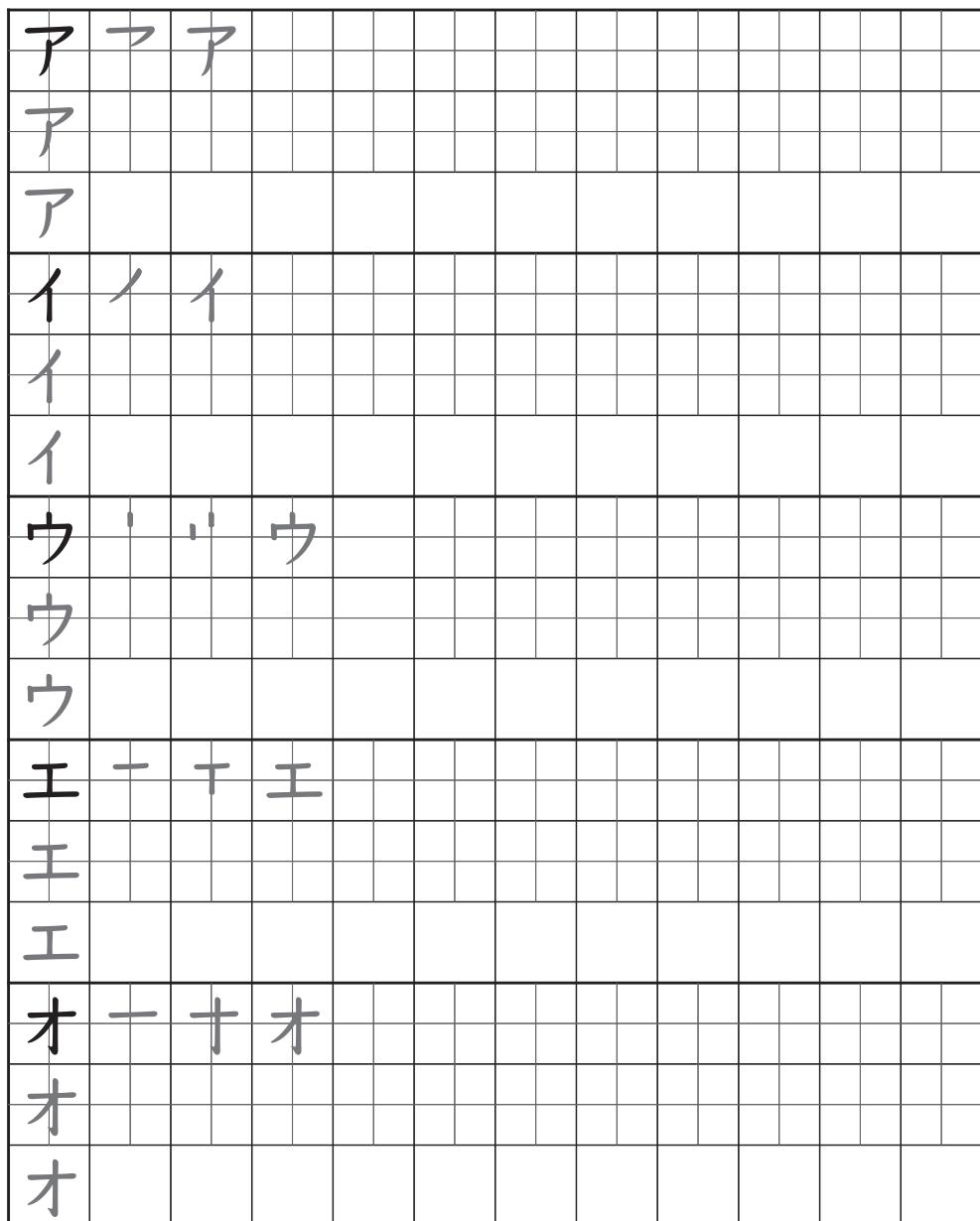
Катакана

С катакана се записват заемките от европейски езици, чуждите собствени имена, звукоподражателните и звукоописателните думи, названията на животни и растения в научни доклади, а също и думи, които обикновено се записват с йероглифи и хирагана, но искаме да акцентираме върху тях.

A	I	U	E	O
ア a	イ i	ウ u	エ e	オ o
K	カ ka	キ ki	ク ku	コ ko
S	サ sa	シ shi	ス su	ソ so
T	タ ta	チ chi	ツ tsu	ト to
N	ナ na	ニ ni	ヌ nu	ノ no
H	ハ ha	ヒ hi	フ fu	ホ ho
M	マ ma	ミ mi	ム mu	モ mo
Y	ヤ ya		ユ yu	ヨ yo
R	ラ ra	リ ri	ル ru	ロ ro
W	ワ wa		レ re	ヲ wo
N	ン			

Катакана. Таблицата до икон

Изписване на основните букви на катакана

Изписване на буквите за гласните [a, i, u, e, o]

カ フ カ

カ

カ

キ ニ キ

キ

キ

ク ノ ク

ク

ク

ケ ハ ド ケ

ケ

ケ

コ フ コ

コ

コ

Изписване на буквите за сричките [ka, ki, ku, ke, ko]

サ	ー	+	サ	サ					
サ									
サ									
シ	、	シ	シ	シ					
シ									
シ									
ス	フ	ス	ス	ス					
ス									
ス									
セ	ー	セ	セ	セ					
セ									
セ									
ソ	、	ソ	ソ	ソ					
ソ									
ソ									

Изписване на буквите за сричките [sa, shi, su, se, so]

タ	タ	タ	タ	タ	タ	タ	タ	タ	タ
タ									
タ									
チ	チ	チ	チ	チ	チ	チ	チ	チ	チ
チ									
チ									
ツ	ツ	ツ	ツ	ツ	ツ	ツ	ツ	ツ	ツ
ツ									
ツ									
チ	チ	チ	チ	チ	チ	チ	チ	チ	チ
チ									
テ									
ト	ト	ト	ト	ト	ト	ト	ト	ト	ト
ト									
ト									

Изписване на буквите за сричките [ta, chi, tsu, te, to]

ナ	一	ナ							
ナ									
ナ									
ニ	一	ニ							
ニ									
ニ									
ヌ	フ	ヌ							
ヌ									
ヌ									
ネ	エ	ネ	ネ						
ネ									
ネ									
ノ	ノ								
ノ									
ノ									
ノ									

Изписване на буквите за сричките [на, ни, ни, не, но]